

Van remény? A V4-ek aktív állampolgárai

kutatásbemutató és kerekasztal-beszélgetés az aktív állampolgárság, az állampolgári részvétel aktuális kérdéseiről, a Forum 2000 Festival of Democracy 2017 rendezvénysorozatának keretében a Cseh Centrum, a STEM és a Visegrad Fund közreműködésével

Részvevők

- **Ágoston László** – énekművész, a Moltopera vezetője, zenei menedzser, marketing tanácsadó és blogger
- **Kormos Krisztián** – a Független Diákparlament képviselője
- **Sík Domonkos** – egyetemi docens, ELTE TáTK
- **Szabó Andrea** – tudományos munkatárs, MTA TK PTI
- **Varga Sára** – történelemtanár, a Közös Halmaz Alapítvány kuratóriumi tagja
- A kutatást bemutatta és a kerekasztal-beszélgetést moderálta: **Wessenauer Veszna**, Political Capital

Prezentációjában Wessenauer Veszna bemutatta annak a kutatásnak a legfontosabb eredményeit, amely a V4-országokban mérte fel, hogy miként tekintenek az aktív állampolgárságra a válaszadók, melyek annak mögöttes motivációi a 16-65 évesek körében, és miként határozható meg az aktív állampolgárság ezekben az országokban.

Mind a négy országban masszív többségben vannak azok, akik szerint rossz irányba haladnak a dolgok, de a tenni akarás mintha hiányozna. Az apátia általános jelenség: a válaszadók mintegy fele egyetért azzal, hogy nem érdemes a politikával foglalkozni, mert „az ember könnyen megütheti a bokáját”. Mindeközben elsöprő többségben vannak azok, akik érdeklődnek a politika iránt – Szabó Andrea meglepettségének is hangot adott, mivel a kutatás minden egyéb eredménye összecseng az általa ismert felmérésekkel, ezt az egyet kivéve.

Sík Domonkos számára a nyitott kérdésekben előkelő helyen szereplő „Európai Unió” és „demokrácia” magas említettsége volt a legmeglepőbb, de azt is hozzátette, hogy a spontán említésből nem derül ki, hogy milyen előjellel gondolnak a válaszadók ezekre a mérföldkövekre.

Varga Sára és Kormos Krisztián arra hívták fel a figyelmet, hogy óriási különbség mutatkozik az „érdeklődés” és a „tenni akarás” között; éppen ez jelzi azt, hogy az aktív állampolgárságra ösztönözésnek van táptalaja, csak át kell törni a reménytelenség gátját.

Ágoston László a „politika” fogalmának kitágulását érzékeltette: szerinte ma már senki, aki kilép a nyilvánosság elé, nem tudja megkerülni, hogy mondandója politikai keretezést kapjon. Ő maga sosem akart politikával foglalkozni, de hamar rájött, hogy bármilyen ügy mellett kiáll, annak lesz politikai vonatkozása, és lesznek, akik rögtön azzal szemben határozzák meg magukat.

A vita ekkor már némileg eltávolodott a kutatástól, és tágabb összefüggésbe helyezte az aktív állampolgárság ügyét. Szabó Andrea a család szocializációs funkcióját hangsúlyozta: szerinte az iskolák szerepe bár fontos, ha otthonról nem hozzák a diákok az aktivitásra való fogékonyságot, aligha válnak aktív állampolgárokká. Azzal mindenki egyetértett, hogy eredményt csak évtizedes távlatban lehet

elérni, de ahhoz a mindenkori kormányok ösztönzésére és nem hátráltatására volna szükség; ennek hiányával (is) magyarázható az elmúlt 30 év kudarca.

A Jobbik fiatalok körében tapasztalható sikerének kulcsát Szabó a közösségi élmény megadásában, a párt mögötti „szubkultúrában”, a jól elmesélt történetben látja. Kormos szerint a radikalizmus adja a vonzerőt: ez az a korosztály, amelyik lázadóként csak ebben a pártban lát változást előidézni képes alternatívát, ez az a párt, amelyik az ő nyelvükön beszél.

Ágoston és Sík vitába keveredett annak kapcsán, hogy vajon „készek” vagyunk-e arra, hogy gyakoroljuk a demokráciát. Ágoston önsorsrontó döntésekkel (Brexit) példálózva támasztotta alá azt az érvelését, hogy a demokrácia működése nem feltétlenül eredményez pozitív kimenetelt. Szerinte ha öt ember száguld a szakadék felé egy autóval, és csak ketten mondják, hogy taposson a sofőr a fékre, a többségi akarat tragikus végkimenetelű lehet. Sík szerint ez a leegyszerűsített példa egyáltalán nem illusztrálja a demokrácia tényleges működését, és azzal sem ért egyet, hogy „késznek” kellene lennünk a demokráciára, ez egy állandó tanulási folyamat, és éppen a részvétel az, ami lehetőséget ad a fejlődésre – ráadásul a demokratikus döntéshozatal minden alternatívája bizonyítottan rosszabb eredményt hoz. Kormos szerint az oktatás a válasz: minél demokratikusabb oktatásra van szükség ahhoz, hogy a jogaikkal és kötelezettségeikkel tisztában lévő állampolgárok kerüljenek ki az iskolákból.

Varga gyakorló pedagógusként nem hagyott illúziót afelől, hogy az oktatási rendszer nem készíti fel a tanárokat a demokráciára nevelésre: továbbra is inkább tudósképzés zajlik, nem oktatóképzés. A gyerekek pedig egyáltalán nincsenek tisztában a saját jogaikkal. Szabó amerikai kutatásokra hivatkozva ezt azzal egészítette ki, hogy az iskolai légkör az, ami a legmeghatározóbb a diákok szocializációja, demokratikus jogok gyakorlása szempontjából.

Ágoston heves vitát generált azzal a felvetésével, hogy a közélettel foglalkozni nem kívánó tömegeket miért kellene egyáltalán arra ösztönözni, hogy olyasmivel foglalkozzanak, amivel nem akarnak. Előkerült ennek kapcsán a választójog cenzushoz kötésének ötlete is, amit Sík és Varga is határozottan ellenezett.

A kutatás partnerei:

- STEM (CZ)
- Institute for Public Affairs (SK)
- Institute of Public Affairs (PL)
- Political Capital (HU)